

نډېلۍ ئادابىي ئهم سا ټ به کراسناھډرکای بهخشا.. ئاک عه بدو ټټا

هاوشوې سا ټا نى پېشو، ئواري رږي پښشمه 9ى ئهم مانگه، له ناو كښمه ټك ئه ديبى كانديد و ميوانى ديار، لږنهى بهخشيني خه ټا نى بېلې بواي ئه دهب را يگه ياند خه ټا نى ئهم سا ټ بواي كه به كراسناھډرکای ټټ مانووس و سيناري نووسى هډنگاري ده بهخشا، به وېش ناوبراو له دواي (ئيمري كيرتيس) بووه دووم ئه ديبى هډنگاري ئه و خه ټا ته گه وړه يه بهر كه وټ. لږنهى بهخشيني خه ټا ته كه هډكاري به سر كړدنه وې ناوبراويان بې ئه وه گه انده وه (نوسه ركي مه زنه ناوهركي نووسينه كاني له نه ريته ئه ده بيه كاني سه نته ري ئه وروپا هه ده هډنډك كه له كافكا وه درږ ده بې ته وه بهر و ټ ماس برنهارد. ئه مه و ستايلى نووسينيشى به بې هوډه يي و زياده ټټ بيانى گروتسكيه جيا ده كړ ته وه. هاوكات توانستى هونه ريشى فراوانه). ماس مالمتى سكرتري هه ميشه يي ئه كاديميه سويديش وټ: " له بهر بهر هه مه ئه ده بيه به پښه كاني كه كښنده يي و ديدگاي قوې فلسه فيان هان گرت ټ ته خ و له بهرام بهر دځى ترسناكيشدا جهخت له هزي هونه ده كه نه وه، بې به خه لاني نډېلې ئه ده بى ئهم سا ټ مان به كراسناھډرکای هه نگاري بهخشا".

كراسناھډرکای كه بې ئه ديبى پښتم دږن ناوړد دځى كه له پښه نگه كاني ئه ده بى ئستاي هه نگاري. له رگه ديدگه فلسه فيه قوې كه بې ژيان و بوون، به شداري كاري كړدووه له نو كړدنه وې گډانه وې ئه وروپي نو. كاره كانيشى كه جږك له هډبينيانه و بې هوډه بيانى و ديدى فلسه في ټټ زه يان يان بهرام بهر به كښه كاني ژيان پوډياره و له جيهاني كافكا و ديستيفسكى و گډل و هډرمان ميلفيلى، ده سوډنه وه، به ئاشكرا سه لم نته ري ئه وه ئه دهب توانستى رووبه ووبونه وې ئا نگاريه كاني ژيانى هه گرتووه. ئه وېش وېه ل كړدووه بې ته سيمبولك بې ئه ده بى نو. ئه و رسته درږ و ئا ټټ و چي زمانه واني و چه شى راماني و هز كړدن له جيهاني تاريك و شواوي ناووه و راماني فلسه في و كښميدى ته نزاويانهى كړد ته تا يبه تمه ندى نووسين

لاسلا كراسناھډرکای László Krasznahorkai رږي 5ى كا نوونى دووه مى ساى 1954 لږ خزانكي جولكي شارچكهى گيولاي باشوورى ټټه ټا نى

هه‌نگاریای سهر سنووری رمانییه هاته دنیا. گیه‌رگی کراسناه‌رکای باوکی پار‌ز‌ر بوو. جولیا پالینکاسی دایکیشی ب‌و‌و‌ری ئاسایشی ک‌م‌ل‌ای‌تی بوو. له‌گه‌ ئه‌وه‌ی شو‌نه‌که‌یان دووره‌ده‌ست بوو که‌چی ما‌که‌یان ژینگه‌یه‌کی گونجاوی ر‌ر‌ش‌نبیری بوو. سا‌ی 1973 ل‌ز‌ان‌ک‌ی ی‌ز‌س‌ف ئاتیل (س‌گ‌دی ئ‌ستا) چوه به‌ر خو‌ندن‌ی یاسا، سا‌ی 1976 ب‌ز‌ان‌ک‌ی ئ‌ی‌ت‌ف‌س‌ل‌ر‌اند (ELTE) ل‌ بوداپ‌ست گواستراوه و تا سا‌ی 1978 ل‌خو‌ندن‌ی یاسا ب‌رد‌وام بوو. دواتر تا سا‌ی 1983 زمان و ئ‌د‌بی هه‌نگاری خو‌ند. ت‌زی ب‌وانام‌ک‌ی دهرباره‌ی کار و ئ‌زموون‌کانی (ساند‌ر مارا)ی نووس‌ر بوو. دوا‌ی خو‌ندن ب‌ ماوه‌یه‌ک وه‌ک ر‌ژنامه‌نووس و ره‌خنه‌گر کاریکرد. شایانی باسه هاوش‌وه‌ی ز‌ر له‌دانیش‌توانی ئه‌وروپا ر‌ژه‌ات، ر‌ژه سه‌خته‌کانی سه‌رده‌می ک‌مونیستی و ده‌سه‌اتی س‌قییه‌تی به‌سه‌ر و‌ات‌ه‌ی، به‌ئازار و نه‌هامه‌تی به‌سه‌ربرد. ته‌نانه‌ت پ‌لیس ماوه‌یه‌ک ر‌گه‌ی نه‌دا گه‌شت ب‌ دهره‌وه‌ی و‌ات ب‌کات. دواتر هه‌موو ئه‌وانه له‌به‌رهمه ئه‌ده‌بییه‌کانی ره‌نگیا نداهه‌.

سا‌ی 1985 ر‌مانی (ساتانتانگ‌ Sátántangó) ی ب‌اوکرده‌وه. ئه‌و به‌رهمه شاکار‌کی ره‌شبینیانه‌یه، تایبه‌ته به‌ژیان و گوزه‌رانی ک‌مه‌ل‌ک‌ جوتیار و لاد‌ن‌شین و ئازاره‌کانیان له‌سایه‌ی ر‌ژمی هه‌ره‌وه‌زی س‌شالیستی که ئه‌وسا پ‌ش‌دا‌مانی ک‌مونیستی له‌و ش‌وه‌یه بوو. رووداوه‌کانی له‌گوند‌کی داب‌اوه له‌ماوه‌ی چه‌ند ر‌ژ‌کی باراناوی، تاد‌ت‌خه‌که‌که شو‌نه‌که چ‌ل ده‌که‌ن. پلانه‌کانیان سه‌رناگر‌ت و له‌گه‌ یه‌ک‌تریش ناپاکی ده‌که‌ن و خه‌ونه‌کانیان به‌با ده‌چ‌ت. ئه‌وسا ده‌بینر‌ چ‌ن‌خه‌که ب‌ه‌یوایه‌که ب‌ ر‌زگار‌بوونیان له‌ئازار و مه‌ینه‌تییه‌کان، چاوه‌وانی روودانی په‌رچوو ده‌که‌ن، تا که‌س‌ک ده‌چ‌ته ناویان و پ‌یان ده‌ت‌د‌س‌ز‌تانم. له‌و ر‌مانه وه‌سفی ورده‌کاری و دهرخستنی ب‌چوونه‌کان و کاره‌کانی کاره‌کته‌ره‌کان ز‌ر جوان و ک‌ش‌نده‌ییانه‌یه. به‌و کاره‌شی ناوه‌نده ئه‌ده‌بییه‌کانی و‌ات‌ه‌کی هه‌ژاند و به‌ه‌یه‌وه و‌ک‌ ک‌سای‌ت‌یی‌کی پ‌ش‌نگی ئ‌د‌بی ده‌رکه‌وت. سا‌ی 1994 بیلا تاری دهره‌نه‌ری ناودار ناوه‌ر‌کی ئه‌و به‌رهمه‌ی ب‌ سینه‌ما گواسته‌وه و فیلم‌کی سه‌رکه‌وت‌وانه‌ی ل‌ دهره‌نا که خودی کراسناه‌رکای سیناری‌که‌ی دا‌ت‌ژت بوو. ئه‌مه‌و دوا‌ی وه‌رگ‌گ‌انی ر‌مانه‌که ب‌ زمان‌ی ئ‌ینگلیزی، سا‌ی 2013 خ‌اتی باشت‌رین ک‌ت‌بی و‌رگ‌گ‌دراوی پ‌به‌خ‌شرا. سا‌ی 1989 ر‌مانی (خ‌م‌کی ب‌رخ‌دان Az ellenállás melankóliája) ی ب‌اوکرده‌وه. ناوه‌ر‌کی ئه‌و به‌رهمه هاوش‌وه‌ی گیانه مرد‌ووه‌کانی گ‌گ‌لی گه‌وره نووسه‌ری رووسییه. تایبه‌ته به‌ک‌مه‌ل‌ک‌ رووداوی نام‌ی شار‌چکه‌یه‌کی هه‌نگاریا. کات‌ک‌ گروپ‌کی س‌ر‌ک ده‌چنه ئه‌و شاره و نه‌هه‌نگ‌کی م‌میا کراو نمایش ده‌که‌ن که گوایه گه‌وره‌ترین نه‌هه‌نگی

جیهانه. ئەوسا دەنگی سەیر سەیر و هەڵەشەڵامەز بەاودەبەتەوه و بەو قسانەش خەڵکی شارەکه دەترسان. هاتنی ئەو گروپە کهشەکی ترسناک دەخولقێنێ. لەره‌دا نووسەر بە بەکارهێنانی دیمەنی خۆناوی و کاررکتێری گرێتەسک، لەزانانە ململانی داندانی نوانێکی و پیشوی نیشان داوه. بەهەڵی ئەو رمانە خەلاتی بەستنیستی ئێمانی بە باشترین بەرهه‌می ئێدەبی پەڕه‌خشا. (سوزان سونتاگ) ی خانمە ره‌خنه‌گری ئەمهریکی که ئەو به‌رهه‌می خوێنده‌وه، نووسه‌ره‌که‌ی به‌ (مستهری ئەده‌بی هاوچه‌رخ له‌وه‌سفکردنی کۆتایی جیهان) وه‌سف کرد. سا‌ی 2000 ناوه‌رێکی ئەو رمانه‌ش لەلایەن بیلا تار له‌فیلیم‌کی سینه‌مایی به‌ناوی (وێرکمایستەر هارم‌نی (Werckmeister harmoniák ده‌ره‌نرا که کراسناه‌رکای سیناری‌که‌ی داوێژت. شایانی باسه‌ سا‌ی 2015 دوا‌ی وه‌رگۆڤانی ناوه‌رێکی رمانه‌که‌ بە زمانی ئینگلیزی، خەلاتی مان بوک‌ری نۆڤۆڤۆتی به‌کراسناه‌رکای به‌خشا. به‌وه‌ش بووه‌ یه‌که‌م نووسه‌ری وێلاته‌که‌ی ئەو خەلاته‌ به‌ره‌زی پەڕه‌خشت.

دوای ټوخوانی بلټکی ټټهټټات کراسنا هټرکای زیاتر گرنگی به گهشت و گهټان دا. هه رچه نده ساټی 1987 به زټ مالټی DAAD به یټ کټ مجار به دټ رټ وټی هټ نگاریای کټ مونیستی به رهو به رلینی ټټ ژئاوا چوو بوو. ساټی 1990 لټ گټ ټټ نیکټ پټ لیه هاوسټ رگری کرد. هاوکات یټ کټ م گټ شتی درټ خا یټ نی به ټټ ژهټټات ی ټاسیا کرد. لهو ماوه یه سهردانی مټ نگټ لیا و چین و ژاپټ نی کرد و زټ ریش سه رسام بوو به ټه ده ب و جوانی رټ ژهټټات. ټه و گه شتی کاریگټ ری قووټی به سټ ر به ره مه ټه بیه کانی دا هټ نا. ساټی 1992 کورته رټ مانی (زیندانی ټورگا Az urgai fogoly) ی به ټاو کرده وه. ساټی 1997 دوای جیا بوونه وهی له هاوسه ری پټ شووی، لټ گټ دټ را کټ پچسانی، زانای سینټ لټ جی و دیزاینټ ری گرافیک، هاوسټ رگری کرد. هاوکات له گه شته درټ ژه کانی به ناو ټټ وروپا و ټه مهریکا به رده وام بوو. ماوه یه کټ لټ شوقټ کټی (ټالن گینسبټ رگ Allen Ginsberg) ی شاعیری ټټ مهریکی لټ نیویټ رک نیشته جټ بوو. زټ ر دټ خټ شیش بوو به ټامټ ژگارییه کانی ناوبرا. ساټی 1999 رټ مانی (جټ نگ و جټ نگ Hábóru és hábóru) ی به ټاو کرده وه. ټه وسا وتی پشتگیری ټالن و ژینگه ی ماټه که ی رټټ ی سه ره کیان هه بوو له ته و او کردنی ټه و رټ مانهم.

ساى ۲۰۰۳ كورته رمانى (للكوورول، لىباشوورول، لىلىژئاولا،
Északról hegy, Délről tó, لىلىژئولاتول، لىلىژئولاتول)
(Nyugatról utak, Keletről folyó و سالى دواتریش رمانى
(Rombolás és bánat az Ég alatt و خلم لىلىژئر ئاسمان
بلاوكردهوه. ئهوهى دوايى لهشپوهى ديكمينتارييه. ساى ۲۰۰۸ ك)

کورتھ چیرکی (س-ی-ب-چوو-خوار-و- (Seiobo járt odalent) ی
 ب-اوکرده وه. تیدا ز-ر-ل-ها تووانه ب- ناو فلهسه فه و هونه ری ئاسیا
 ر-چوو، به تایه تیش ب- ئایینی بوزی. دوا ی وه رگ-انی ئه و
 به ره مه شی ب- زمانی ئینگلیزی، خ-اتی باشتین کت-بی و-رگ-درای
 پ-به خشرا. سا-ی دواتر کورته چیرکی (دوا گورگ (Az utolsó farkas)
 و سا-ی 2010 کورته ر-مانی (ئ-نیمالینساید (Állatvanbent) و سا-ی
 2016 ر-مانی (گ-ان-و-ی بار-ن و-نکهایم ب- ما-و- (Báró Wenckheim
 hazatér) ی ب-اوکرده وه. له وه شیاندا به ش-وه یه کی ک-میدیا نه
 گ-انه وه ی بار-ن کی له تا-اوگه تاوتو- کردو وه. ل-ره دا گ-انه وه
 ج-ر-که له خه یا- و مه به ستی نووسر ب- ز-دی خ-ی و ولاته که یه تی.
 به ش-ک له شاره زیان بار-نی ناو ئه و به ره مه به و گه مژه یه ی
 دیست-یفسکی به راورد ده کن که ئالوود-ی قوماره، چونکه ئه ویش
 چاره نوی خ-ی خست-ته ده ست قه ده ر-کی نا-وون. دوا ی وه رگ-انی ئه و
 به ره مه شی ب- زمانی ئینگلیزی، له ئه مه ریکا خ-اتی نیشتمانی کت-ب
 ب- ئ-د-بی و-رگ-درای پ-به خشرا

ساڵی 2018 کورتە رمانی (Aprómunka egytaért) و ساڵی دوای کورتە
رمانی (اووونانی هه‌ممان Mindig Homérosznak) ی بـاوه‌وه.
ئه‌وه‌ی دوا‌یی له‌بار‌ه‌ی پیاوکی نه‌ناسراوه که به‌درژایی که‌ناره‌کانی
ده‌ریای ئه‌دیریاتک لهده‌ست دوو که‌س را‌ده‌کات. ساڵی 2021 کورتە
رمانی (Hersch 07769) ی بـاوه‌وه. ئه‌وه‌یان که‌ لـه‌به‌ر
لـها تووی له‌خسته‌وووی وردی بارگژییه که‌مه‌ایه‌تییه‌کانی ئیسـتـای
ئه‌مانیا، به‌مانانکی مه‌زنی هاوچه‌رخي ئه‌و واته‌دا ده‌نریت.
له‌وه‌شیاندا خوهر بـ که‌شی تاریک و ئاوازی که‌ش ده‌کات. به‌ره‌و
شارچکه‌یکێ سهر به‌شاری تورینگن لـئاومانیا که‌
تاریکبینانه سبستیان باخی گه‌وره میوزیککار رووبه‌وووی نازییه
نوویه‌کان ده‌به‌ته‌وه. ساڵی 2024 رمانی (زسمله عاشقی بوو Zsömle
odavan) ی بـاوه‌وه. له‌وه‌شیاندا له‌ئێگی که‌سایه‌تی مامه‌جوزی
کارا که‌ رازیکی پادشاهی شاردته‌وه، گه‌اهه‌ته‌وه هه‌نگاریا.

[illegible]

جگه لهو بهره‌مانه‌ی ئاماژه‌مان پـدان کراسناھـرکای کـمهـکـ به‌ره‌می دیکه‌ی له‌شـوه‌ی وتار و کورته چیهـکـ و سیناریـی فیلم داـژتووہ. ئەمەو جگه لهو خهـاتـانه‌ی ناومان هـنان کـمهـکـ خهـاتی دیکه‌ی به‌ده‌ستهـناوه له‌وانه: ئاتیلای زسـف، مایکس کـلـمـن کـر، دـری تیـبـر، کرودی گیولا، مارای ساندـر، کـماری هـنگاریا، دامـزراوی سـرـس، کـسـت، کـمـمـی نووسـران، بروکـبـرلین، سپایـچـر، پریمای پریمیسیمای، خـاتی ئـمـریکا بـ بـشداریکردنی تـمـنی لـ نووسینی نـودـوـتی، فیلینیکا، خـاتی دـوـتی نـمسا بـ ئـدـبیاتی ئـوروی، فـرمـنتـر...